

ROHATYNA (65) *sb f*

rohatyna (64), **rohatynia** (1), [**rogacina**]; rohatyna : rohatynia *Mącz* (4:1).

o oraz oba a jasne (w tym w pierwszym a 5 r. błędne znakowanie).

sg *N* rohatyna (7). ◇ *G* rohatyny (3). ◇ *D* rohatyni(e) (1). ◇ *A* rohatynę (7), rohatynią (1) *Mącz*. ◇ *I* rohatyną (20). ◇ *pl N* rohatyny (2). ◇ *G* rohatyn (2). ◇ *A* rohatyny (7). ◇ *I* rohatynami (15); -ami (13), -ami (1), -(a)mi (1); -ami : -ami *BielSpr* (4:1).

Sł stp: rohatyna, *Cn*: rohatyna, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w.*: rohatyna, rogacina.

Broń drzewcowa w kształcie długiej tyczki zakończona grotem z hakiem, służąca do zadawania pchnięć; *venabulum Murm, Mymer*¹, *BartBydg*; *tragula Mącz, Calep*; *pilum Mącz, Cn*; *ferramentum, venatorium BartBydg*; *lancea Cn* (65) : *Murm* 149; *Mymer*¹ [29²]v; *BartBydg* 167; a zadawłly mv the rany thak ze yufch bill vmarl wono yezyorko y wewliekl, y thamze yegofch Rohatina go kłyzemy przebodl. *LibMal* 1543/77; *RejWiz* 13; Brutus k niemu [k *Arunsowi*] dofyć śmieie y okazále wyiechał ná plác/ obá ná fię zápaleni przytárli rohátynami/ ták śilnie ná fię vderzyli/ áż fie obá zárázem zábili *BielKron* 105v; Ten Ian z rohátyną przypadfzy do namiothu zábil Śwátopłuhá Cześkiego. *BielKron* 324v, 43, 58, 66, 66v, 242v [3 r.] (11); Pilatus, Rohatynią nołżący. *Mącz* 299d; *BielSat* D3v; łztychowa ráná niezgoioná bywa/ nie oprze fie iey páncercz áni zbroiá/ zwłálczáz od Rohátyny *BielSpr* 4; [cesarz do miasta Kartago] połłał połty pokoiá y walki [...] y znáki/ tho iest rohatynę y rozgę/ ktore snich chcá fobie wybráć/ iefli rozgę ná pokoy/ czyli Rohátynę ná walkę *BielSpr* 48v, 48v; *PaprPan* Bb; A iefli rohatyną Mąż w Mężá závádzil/ Záráz dułżę wypłofzył/ y s koniá wyłádzil. *StryjKron* 230; *BielRozm* 29; *Calep* 253a, 1077a; [Tunc repletus furore pater eius tulit spatam {(spatam rogaczy(n)a)} suam ut eam occideret. *Głosy III nr 52/21*; *BielKron* 1551 12; Ná ty też źwierze potrzebá mieć włocznie mocnego á łzerokiego želázá/ ktore rogácinami álbo rohátynami zowá *Cresc* 1571 637 (*Linde*)].

W połączeniach dwu- i wieloczłonowych typu szeregowego z nazwami różnych rodzajów broni oraz innych akcesoriów wojennych (22): á nie było ich z nim [z *Saulem*] iedno łześć łet ludzi á Ionátá łyn/ y to nie mieli mieczow áni rohátyn *BielKron* 64v; Obroná [u dawnych Czechów] żadna iedno łuki á rohátyny *BielKron* 318; Zbroiá álbo broni ich [naszych przodków] byłá miecze długie/ rohátyny/ łuki *BielKron* 336; ciągná Pomorzánie z Prufy wielką mocą przez láfy ćicho/ ktorzy fie też okopáli w mocnym mieyfu [!]/ y ołtáwiáli roźny/ rohátynami/ ognie podziáławłzy z przodku *BielKron* 352v; máią theż [Nigrytowie] y Puklerze łtrojne/ łtrzáłami z ręku tákież rohátynami ćilkáią *BielKron* 450v, 56v, 252, 351v, 460v, 465; Cornus, Głog/ [...]. Aliquando pro ipso telo accipitur, Miáłto łtrzáły/ Rohátyny/ albo ofzczepu. *Mącz* 66a; Pilum, Szcefelin [!] álbo Rohátiná Rzimskiego żołnierłtwá ktorzych poćiskiem przeciw nieprzyiacielewi vziwáli. *Mącz* 299d; Nie máła rzecz iest/ kto chce báczyć/ vczyć iezdneho álbo pielzega Rycerłkim rzeczám/ Iezdneho iáko ma drzewo nieść/ tarcz dzierzeńć/ miecz iáko przypáłác álbo s nim pocźynác/ rohátynę przywięzác/ Zbroię álbo Páncercz prędko ná fie włóżyć *BielSpr* 2; przeráziwłzy lewy rog nieprzyacielfki/ bierz fie prędko/ czyniác męźnie włzelką bronią/ ták ręką/ poćilki/ drzewy/ rohátynami/ áż przydziefł do Czalu nieprzyacielfkiego [!]. *BielSpr* 20v; Cakłowie/ Hayducy/ Márthalaufy/ Słowacy/ ći łą bárzo łkoczni

piefzo/ [...] bronią ich sząblą á tarcze mále/ Máią drudzy Rohátyny/ y Rułznice *BielSpr* 66; bo przed tym [*Polacy*] s kufzami iezdźili/ á z Rohátynami *BielSpr* 70, 2v, 4, 9, 13v, 29; *Calep* 580b; [*BielKron* 1551 155v].

W porównaniu (1): Tragula, Stároświecka brón rohátynie podobna. *Mącz* [460]c.

Zwroty: »rohatyną ciskać (a. (po)cisnąć), strzelać« [*szyk zmienny*] (6:1): z ręku niektorzy rohátynami cífkáli ták dáleko iáko z łuku íthrzelił. *BielKron* 451; íthrzeláli weń iáko do celu rohátynami y z łuku/ á wždy wízędzie wízedł cáło. *BielKron* 460v, 450v; Hastam contorquere, Rohátyną počífnąć. *Mącz* 459b; [*u Rzymian ćwiczący rycerze wbijali kół w ziemię*] ze wízyłtkiey mocy cífkáli do niego rohátynami/ ktory bliżey kołu tráfił *BielSpr* 4, 13v, 29.

»przebić (a. bić, a. zabić (się)), przebit rohatyną« [*szyk zmienny*] (7:1): Powiedzyał [*młodzieniec Dawidowi*]/ s przygody vciekájąc nádbieżałem go [*Saula*] á on íe chciał zabić rohatyną *BielKron* 69; [*święty Mateusz*] przebit od ługi krolewkiego rohatyną przed ołtarzem *BielKron* 144; przetho im [*chłopom*] przyłzło ínadnie rohátynami Turki iezne bić *BielKron* 247, 58, 174, 322v, 351v, 384v.

»rohatyną uderzyć, ugadzać« [*szyk zmienny*] (4:1): *LibMal* 1545/103; Gdy íe podkáli Debreás drzewcem/ Skánderbeg rohatyną/ vderzyli wíę *BielKron* 252, 65v, 112; ma káždy Rotmítrz [...] wízyłtki íobie poruczone ná dobrej pieczy mieć/ [...] áby [...] íztychem vmieli pod tarcz tráfiác/ íząblą/ kordem/ vmieć ránę zádác/ rohatyną pod pachę vgádzác *BielSpr* 26.

Szereg: »rohatyna albo włócznia« (1): bo miał Sálomon ku vkazaniu ízczytow álbo tarczy dwie ície s íámego złotá/ tákże wiele y rohátyn álbo włóczni. *BielKron* 78.

Synonimy: drzewce, drzewo, kopija, oszczep, oszczepisko, pocisk, spis, spisa, włócznia.